

Нотатки

Проекти відновлення: взаємодії та участі різних акторів в громаді

9.11.2022

Під час зустрічі рефлексували про виклики та підходи до побудови процесів участі та залучення в умовах війни з представниками муніципалітетів Миколаєва та Дрогобича, а також обговорили історичний досвід залучення та сучасні принципи побудови діалогу в громадах.

У розмові взяли участь:

- **Дзвенислава Новаківська**, фахівчиня з маркетингу змін, організаційних та персональних трансформацій
- **Євген Поляков**, заступник голови департаменту архітектури та містобудування Миколаївської міської ради
- **Тарас Перхун**, менеджер з питань регіонального розвитку Інституту міста Дрогобич
- **Ірина Склокіна**, історикиня, кандидатка історичних наук, дослідниця Центр міської історії

На основі зустрічі пропонуємо короткі нотатки.

Миколаїв

Сьогодні виклики міста:

- місто страждає від щоденних обстрілів;
- з весни в місті відсутнє централізоване водопостачання;
- населення міста скоротилось вдвічі – 200 тис. населення виїхало з міста;

Критичні завдання міста сьогодні:

- як забезпечити безпеку та відновити інфраструктуру;
- як повернути містян та забезпечити їхні потреби;
- як відновити економіку міста, відновити умови для ведення бізнесу в місті;
- як залучити інвестиції для відновлення.

У відповідь на виклики Миколаїв почав розробку генерального плану, який має стати основою для планів комплексного відновлення міста. Документ розробляється за підтримки Європейської економічної комісії ООН (UNECE) за координації глобальної дизайнерської та архітектурної компанії “One works” (Італія). Наразі проєкт на початковій стадії: аналізується попередня документація; збираються дані; проводиться опитування громадської думки.

Особливу увагу в процесі розробки нового генерального плану приділяють процесам залучення всіх ключових акторів та мешканців та мешканок міста. Стратегія залучення громади міста напрацьовується поступово – на кожному етапі проєктування. Відбувається опитування громадської думки серед мешканців і мешканок міста. Метою є зафіксувати практики повсякденного життя містян до 24 лютого, зібрати їхні потреби, очікування щодо майбутнього розвитку міста. До опитування планують залучити 10 тисяч миколаївців.

Процес планування триватиме рік – за цей час є можливість узгодити різні думки та інтереси різних груп та акторів для створення спільного бачення. Для залучення ключових акторів до процесу планування в Миколаєві заплановані низка форумів, круглих столів, зустрічей з експертами.

Нотатки

Дрогобицька Територіальна Громада знаходиться в тилловому регіоні України і зіштовхнулось викликом забезпечити житлом осіб із постраждалих громад:

- до Дрогобича приїхало більше 20 тисяч осіб із постраждалих громад, 12 тисяч залишились в місті і будуть жити тут принаймні до весни 2023.

Ключовими завданнями та фокусами проектів участі у Дрогобичі є забезпечити базові потреби осіб із постраждалих громад; забезпечити житлом; надати психологічну підтримку; сприяти інтеграції в життя громади.

Досвід реалізації бюджету участі, як інструменту передачі відповідальності громаді в Дрогобичі, є дуже ефективним.

Після того, як колеги з Миколаєва та Дрогобича поділились власним досвідом, історикиня Ірина Склокіна зробила критичний огляд досвіду відновлення та практик меморіалізації в Україні після Другої світової війни. Вона підкреслила, що досвід минулого дає можливість сьогодні критично підійти до процесу та уникнути помилок. Дослідниця навела декілька прикладів меморіалізації в українських містах. На основі проаналізованого досвіду для сьогодення можна винести декілька важливих спостережень:

- в умовах тоталітарного управління та планування згори вниз, участь містян реалізовувалась через неформальні практики: наприклад, місто мало можливість залучити додаткові кошти на відновлення та розбудову нової інфраструктури для життя через використання “воєнних міфів подвигів жителів”, як засобу лобювання необхідності виділення додаткового ресурсу на відновлення. Таким чином, експлуатація пам’яті про війну та творення “воєнного міфу” була “зброєю слабких” та давала можливість залучити більше ресурсів;
- значний вплив великих підприємств в містах міг кардинально змінити стратегічні плани відновлення та розвитку територій, приклад Харкова та розбудови підприємств навколо центру міста всупереч планам винесення виробництва за межі центральної частини міста;
- приклад створення меморіального кладовища радянським воїнам у Станіславові (Івано-Франківську) дає можливість побачити, яким чином мобілізація значної кількості людей до реалізації проекту дає можливість зберегти результат, а також надає агентність місцевим акторам через неформальні практики;
- досвід аналізу практик участі у відбудові в Україні після Другої світової війни підкреслює, що досвід українців та українок у відбудові протягом радянського періоду не має бути знеціненим.

Фасилітаторка та маркетологиня змін Дзвенислава Новаківська сфокусувалась на трьох ключових складових побудови участі у відбудові: формування міфу та історій; важливість публічних просторів для відновлення зав’язків та життя; емпатичність до різних досвідів.

Дзвенислава Новаківська підкреслила важливість сторітейлінгу, міфотворчості та легенд для формування бачення відбудови та створення співпорозуміння, а й також запрошення партнерів до проекту. Дзвенислава Новаківська порадила віднайти відповідь на запитання – що є серцем міста, яке варто зберегти?

Також звучали тези, що громадські місця та простори, місця зустрічі громади мають критичне значення для побудови діалогу. У процесі відновлення важливо розділяти відповідальність із учасниками процесу відновлення. А також – не лише проговорювати майбутнє, а й мати можливість діяти, навіть маленькими кроками. Спільна діяльність – це можливість повернути

Нотатки

відповідальність за своє життя та майбутнє. Звичайно важливо пережити “горювання” травматичного досвіду, але важливо і діяти та змінювати свою реальність малими кроками – це створює ефект “відновлених вікон”, коли маленькі трансформації рухають великі зміни.

Рекомендації від учасників дискусії:

- стимулювати умови для розділення відповідальності не лише за прийняття рішень, а й за реалізацію практик відновлення. Одночасно варто пам'ятати, що передаючи відповідальність необхідно підтримувати відповідальність ресурсами;
- заохочувати розвиток різних майданчиків для створення інклюзивності для залучення до діалогу різних груп акторів;
- меморіалізація не має бути створенням “місць маленьких утопій пам'яті”, а спробою інтегрувати місця пам'яті в міський простір, як складову просторів для розвитку міста;
- організація конкурсів для розробки проектів відновлення є важливою складовою процесу залучення, зокрема експертної спільноти; конкурси дають можливість прийняти більш сталі рішення;
- міжнародна експертиза важлива для відновлення громад, однак для забезпечення справедливого та сталого процесу відновлення надважливим є залучення до кооперації як міжнародного, так і локального досвіду;
- врахування принципу: повага до минулого / традицій та технологізація.